

Uitgelezen

De mens: een remedie voor de mens

Reginald Moreels, Tielt, Lannoo, 1999, 195 blz.

In het rijtje van 'schrijvende politici' kon Staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Reginald Moreels zich niet onbetuigd laten. Tussen het opensnijden van abscessen in de Belgische ontwikkelings-samenwerking door vond hij de tijd om zich terug te trekken in de abdij van Orval met een aantal Afrikaanse en Belgische denkers. Met dit boek wil Moreels het 'paradigma' van ontwikkelings-samenwerking in vraag stellen en 'zin geven' aan een nieuwe internationale samenwerking. Hiertoe moeten de beleidsmakers een interculturele dialoog aangaan met de partners in het Zuiden.

Het resultaat van die uren meditatie heeft echter meer weg van een zen-sessie waar de rijke westerling wordt afgedaan als een gehaaid economist die, getormenteerd door de eigen consumptiedrang, allerhande bureaucratische regeltjes en handelspatronen uitvindt om die brave Afrikaan voor eeuwig en altijd onderaan de ontwikkelingsladder te houden. De opeenhoping van clichés werkt bij momenten ergerlijk. Het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank zijn natuurlijk vijand nr. 1. Europa en de VS zijn verzeild in een zingevingscrisis. Allemaal zijn wij de slaaf van onze horloges, agenda's en afspraken. Zelfs in de 'feel good-affiches' van CVP-partijvoorzitter Marc Van Peel kan Moreels zich niet vinden: "wij produceren armoede en werkloosheid". Enkele gedachtensprongen later

vraagt hij zich zelfs af of Europa niet het Johannesburg van de wereld is geworden... Gelukkig is er de Afrikaan die zich, met de glimlach, ervan bewust is dat armoede en onthechting ook deugden zijn. Is er de wijze dorpschef die erop toeziet dat alle magen halfleeg zijn. Is er de Afrikaanse cultuur die de mens niet wenst te reduceren tot een productie- en consumptiefactor.

Afrikaanse denkers die in *business class* reizen, hebben natuurlijk gemakkelijk praten. Het is zeer de vraag of die miljard mensen die met 35 fr. per dag moeten rondkomen, die 800 miljoen mensen die lijden aan chronische ondervoeding, die 2 miljard mensen die geen toegang hebben tot zuiver water, een boodschap hebben aan hun pseudo-filosofische oefeningen.

Het is spijtig dat Moreels in zijn zoektocht naar een dubbele bodem voor internationale samenwerking kiest voor een weg bezaaid met clichés. Het klopt inderdaad dat het paradigma van ontwikkelings-samenwerking enige metaalmoeheid vertoont. Toch mag men evolutie in het ontwikkelingsdenken niet negeren. Zo legt het *Human Development Report* jaarlijks nieuwe accenten. Het rapport is overigens meer dan een brouwsel van de VN-bureaucratie, maar werd in het leven geroepen door de Pakistaanse econoom *Mahbub ul Haq*. Voorts is het correct te stellen dat het westers democratisch model niet door te faxen is. Het cliché 'Wat voor zin heeft het om met een lege maag te gaan stemmen?' werd echter omstandig onderuitgehaald door de nobelprijswinnaar voor de

economie Amartya Sen: hongersnood komt meestal voor wanneer een dictatoriaal regime de scepter zwaait. Het politiek monddood maken van de bevolking leidt tot de hongerdood, niet het organiseren van een stembusgang.

Zeker op het vlak van mensenrechten slaat Moreels de bal vaak mis. Zo acht hij het nodig dat de internationale gemeenschap komt tot een mensenplichtenverklaring.

Hiervoor baseert hij zich op een ontwerp van de Inter Action Council, een groep van gewezen regeringsleiders en prominenten. De verklaring is bij momenten een doorslagge van de tien geboden en men kan zich terecht vragen stellen bij de samenstelling van die raad. Moreels "staat uiteraard achter deze verklaring, maar stelt zich alleen de vraag waarom die leiders dat niet tot stand hebben gebracht tijdens hun legislaturen...". Inzake mensenrechten moet ik helaas dezelfde vraag stellen over zijn beleid. Het Belgisch parlement beschikt sinds 1994 over een wet waarbij het ontwikkelingsbeleid jaarlijks getoetst wordt aan de eerbied voor de mensenrechten. Het eerste verslag werd neergelegd door voormalig Staatssecretaris *Erik Derycke*. Nadien stierf de toepassing van de wet een stille dood, tot plots het Verslag 1997 Ontwikkelingssamenwerking en Mensenrechten wordt neergelgd op 15 april 1999...

Wat de problematiek van mensenrechten, democratie en cultuur betreft, bestaan er al veel VN-verdragen en conventies. Meer zelfs, onder leiding van voormalig VN-secretaris-generaal Perez de Cuellar werd een bijzonder boeiende

denkoefening opgezet die resulteerde in het boek *De kracht van cultuur*. Hieraan gaat Moreels allemaal voorbij.

Gelukkig brengt het laatste hoofdstuk enig soelaas. Hier wil de auteur komen tot een politieke vertaling van zijn manifest. In de inleiding is Moreels nog even de pedalen kwijt wanneer hij de nationale parlementen verwijt alle ontwikkelingsdiensten opgezadeld te hebben met buitensporige controleprocedures. Een duidelijke vingerwijzing naar de ABOS-commissie. Nochtans heeft die commissie me geleerd dat het ABOS en andere departementen maar al te vaak hun laars laptten aan procedures, dat de Doelgerichte-Interventie-Planingsmethode (een methode waarbij de doelstellingen, doelgroep, uitvoering, opvolging en evaluatie van een project nauwgezet worden uitgetekend) niet toegepast werd en dat er van evaluatie nauwelijks sprake was.

De stellingen leveren echter een leuke opsomming van beleidsvoorstellen op. Zo pleit Moreels voor steun aan onderzoek of informatie voor coalities van landen in internationale onderhandelingen die zich verzetten tegen de ongewenste gevolgen van de globalisering. Een discussie die zeer actueel is in het kader van de Wereldhandelsorganisatie. Ondermeer de Nederlandse regering wil een loket voor juridische bijstand voor de ontwikkelingslanden openen. Momenteel moeten een drietal vertegenwoordigers uit zwart Afrika opboksen tegen een klein leger Amerikaanse diplomaten. Grote decentralisering naar het terrein, kredietlijnen voor de samenwer-

kingssecties, flexibele en gemengde samenwerkingsvormen tussen overheden, niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en multilaterale actoren (VN en EU), het aanstellen van een 'hoofdcoördinator' per ontwikkelingsland voor alle samenwerkingsvormen, allemaal ideeetjes om mee te nemen naar een volgende legislatuur. Opvallend is dat Moreels ruime aandacht besteedt aan de Europese ontwikkelingssamenwerking, een aspect dat in zijn beleidsplan ondergewaardeerd bleef. Of misschien is het juist spijtig dat die visie pas nu werd ontwikkeld.

Met zijn nieuwe beleidsideetjes solliciteert Staatssecretaris Moreels duidelijk voor een nieuwe ambtstermijn. In het opzet van het manifest, nl. te komen tot een nieuw denkmodel, is hij echter niet geslaagd. De gedachten zijn hiervoor te fragmentair en geven vaak de indruk snel geschreven te zijn. Het boek heeft wel de verdienste de discussie over ontwikkelingssamenwerking te willen openen, zeker wat betreft de discussie over het oprecht partnerschap. Toch had Moreels beter aan de verzameling Afrikaanse denkers gevraagd om elk een bijdrage te schrijven. Voor iemand die toch de interculturele dialoog predikt, had zo'n bundel een interessant uitgangspunt kunnen zijn. Maar zo kort voor de verkiezingen was de drang om de pluim op de eigen hoed te steken hoogstwaarschijnlijk te groot.

Milan Rutten
SEVI-stafmedewerker

La saga de Clabecq. Du naufrage au sauvetage
Alain Zenner, Brussel, Luc Pire, 1998, 158 p.

Debout! L'esprit de Clabecq
Roberto D'Orazio, Brussel, Epo, 1998, 143 p.

Voor het faillissement van Forges de Clabecq was Alain Zenner onbekend bij het grote publiek. Enkele muilperen maakten van hem echter een nationale beroemdheid. De Brusselse curator heeft zijn belevenissen nu te boek gesteld. De aanleiding daarvoor was een debat in Antwerpen over de toekomst van België, waar de auteur werd geconfronteerd met een zaal vol sympathisanten van het Vlaams Blok. De gebruikelijke vooroordelen m.b.t. onze Waalse landgenoten passeren de revue. Tijdens het debat realiseert Zenner zich dat in Clabecq twee maatschappijvisies botsten. De collectivistische - belichaamd door D'Orazio - wil de burgerlijke maatschappij destabiliseren en vervangen door een totalitair systeem waarin de productiemiddelen gecollectiviseerd zijn. Daartegenover staat de democratie, waarvan Zenner een exponent is. Zij heeft haar wortels in het privé-initiatief en de individuele aansprakelijkheid; zij wil het algemeen belang dienen door het herverdelen van de rijkdom in een geest van constructieve dialoog (p.7). Zenner ziet het licht. Het faillissement van Forges de Clabecq is het begin van een wending in de geschiedenis. Wallonië heeft eindelijk een beslissing genomen om te saneren. Zij is niet langer in de woorden van minister-president Collignon "une